

Bronforellen op de Veluwe

Menno Soes, Franklin Moquette en Gerlof Hoefsloot

Een bronforel
gevangen in de Geel-
molense Beek

Foto: Floris Brekelmans

Op 4 november 2008 is in opdracht van het Waterschap Veluwe een visstandbemonstering uitgevoerd in de Geelmolense Beek. Hierbij zijn onder andere enkele bronforellen (*Salvelinus fontinalis*) aangetroffen (Soes & Hoefsloot, 2009). Het is niet de eerste keer dat ze in deze beek zijn aangetroffen. Hierover is echter nog niet eerder gepubliceerd.

Invoering in Europa

De bronforel is een Noord-Amerikaanse forellensoort van de koudere, snelstromende wateren. Hoge temperaturen in combinatie met lage zuurstofspanningen worden in vergelijking met de regenboogforel slechter verdragen. In Europa is de bronforel veel uitgezet ten behoeve van de hengelsport en ontsnapt uit commerciële kwekerijen. Deze soort is in Europa succesvoller dan de regenboogforel in het vestigen van zichzelf instandhoudende populaties. Over Europa verspreid zijn er vrij veel zichzelf instandhoudende populaties aanwezig, vooral in Scandinavië en Oostenrijk (P. Veenliet, pers. med.).

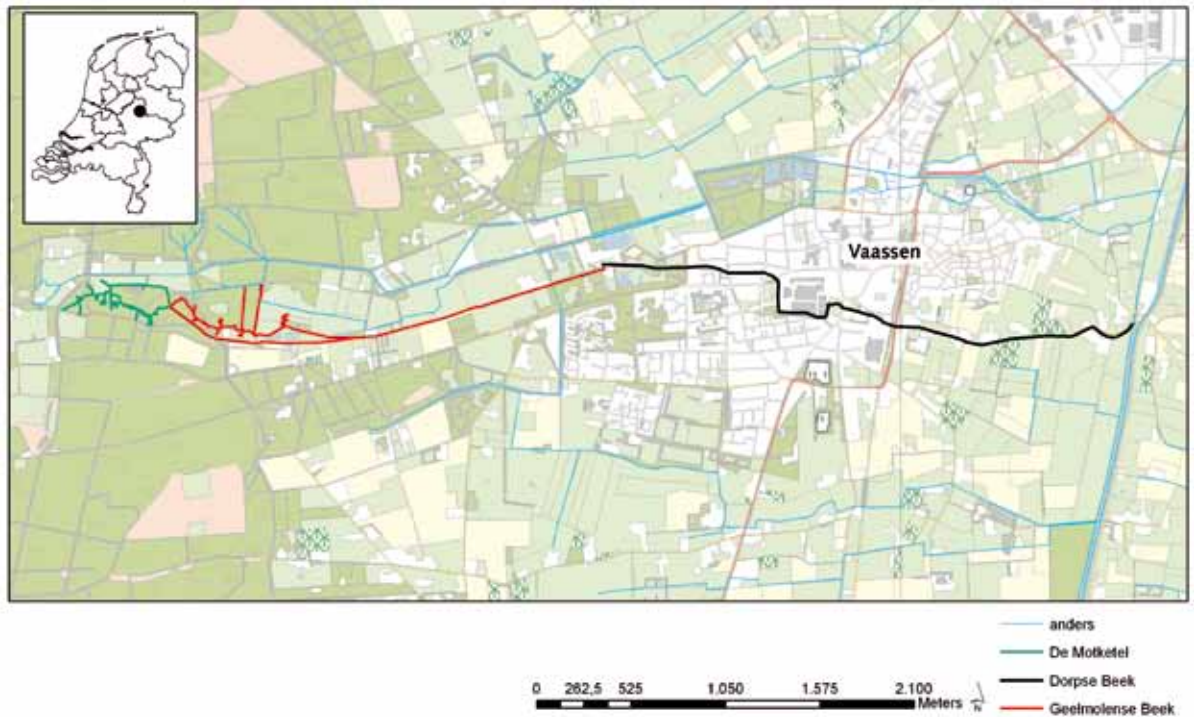
Voortplanting

De eieren worden afgezet aan het eind van de herfst – begin van de winter, wanneer de watertemperatuur minimaal beneden de 10 graden is. De eieren worden in een door het vrouwtje gemaakte kuil gelegd en komen in het voorjaar uit. De bronforel plant zich niet alleen op grindbodem voort, maar maakt haar nesten ook in grof zand, zolang daar maar redelijk zuurstofrijk bronwater doorheen stroomt. De voortplanting loopt synchroon met die van de forel (*Salmo trutta*). Deze laatste soort is echter agressiever dan de bronforel en domineert deze bij hogere dichtheden. Het voorkomen van de bronforel is dan ook gelimiteerd door de aanwezigheid van de forel (Kottelat & Freyhof, 2007).

Kweken en uitzetten

Tegenwoordig wordt de bronforel niet meer in het open water van Nederland uitgezet. De soort wordt dan ook nog maar zelden in het buitenwater aangetroffen. De enkele meldingen uit met name Limburg vinden hun oorsprong in uitzettingen in de Geul, waar gebruik is gemaakt van Belgische pootvis (De Nie, 1996). De bronforel wordt wel uitgezet in forellenvijvers, waar ze aan populariteit lijkt te winnen. Ontsnappingen in de buurt van dit soort vijvers kunnen dan ook nog steeds worden verwacht. De enige Nederlandse populatie van de bronforel is

Figuur 1
Overzichtkaart
Geelmolense Beek

bekend van de Geelmolense Beek op de Veluwe. De eerste exemplaren zijn hier aan het einde van de 19e eeuw terecht gekomen met pogingen van de Heidemaatschappij om deze soort in Nederland te kweken en uit te zetten (Mulier, 1900). Dit gebeurde onder andere in de “viskwekerij ‘t Hol” aan de Geelmolense Beek te Vaassen. Ook in de jaren zeventig was deze soort hier nog aanwezig. De waargenomen dieren hadden een lengte van maximaal 20-25 centimeter, maar waren veelal kleiner (F. Moquette, eigen waarneming). Aangezien in de tussentijd de bronforel niet meer in Nederland is uitgezet is het vrijwel zeker dat de bronforel zich tot in de jaren zeventig in deze beek in stand heeft weten te houden.

Anno nu

De aanwezigheid van bronforellen in de Geelmolense Beek in 2008 laat zich minder eenvoudig koppelen aan de uitzettingen van de Heidemaatschappij. De aanwezigheid is wellicht terug te voeren op regelmatige ontsnapping vanuit de aan de beek gekoppelde viskwekerij ‘t Hol. Of er dan ook nog steeds sprake is van een zichzelf in stand houdende populatie is onzeker. De beek zelf heeft zeker de potentie een kleine populatie te kunnen huisvesten: zowel de lage temperatuur van het water als de substraten voldoen aan de eisen van de bronforel. Opvallend is verder dat de vier gevangen exemplaren behoorlijk verschillen in lengte: 5, 10, 12, 25 centimeter. Er zijn dan ook minimaal twee leeftijdsklassen aanwezig.

In de loop der jaren zal blijken of hier (weer) een zichzelf instandhoudende populatie van bronforellen aanwezig is. De potentie is er zeker. De vraag is natuurlijk of het wenselijk is omdat deze beek ook een populatie beekprik huisvest en de bronforel deze zeker in zijn voedselpakket opneemt.

Literatuur

Kottelat, M. & J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Kottelat, Cornol, Switzerland and Freyhof, Berlin, Germany.

Mulier, W., 1900. Vischkwekerij en instandhouding van den vischstand. De Erven Loosjes, Haarlem.

Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen. Stichting Atlas Verspreiding Nederlandse Zoetwatervissen, Wageningen.

Soes, D.M., & G. Hoefsloot, 2009. Visstandbemonsteringen Hulshorsterbeek, Geelmolense Beek en Verloren Beek 2008. Waterschap Veluwe. Bureau Waardenburgrapport 09-026, Culemborg.

Summary

In 2008, members of the Waterschap Veluwe caught some brook trout (*Salvelinus fontinalis*) in the Geelmolense Beek. The brook trout was introduced to this very water in 1895, and they were still present in the seventies. As no other introductions have taken place between these dates it can be assumed that the brook trout has established itself in this stream. The current status of the brook trout in this stream is unknown, as escapes from a fish farm might be involved.

Dankwoord

Met dank aan Paul Veenliet voor het bevestigen van de determinatie van de bronforellen.

Menno Soes & Gerlof Hoefsloot

Bureau Waardenburg
Postbus 365
4100 AJ Culemborg
menno.soes@gmail.com

Franklin Moquette

Sportvisserij Nederland
Postbus 162
3720 AD Bilthoven
moquette@sportvisserijnederland.nl